

ASIER ARCOS HEGOA INSTITUTUKO ORDEZKARIARI ELKARRIZKETA

1. Zergatik parte hartzen du Hegoa Institutuak aberastasunaren bidezko banaketari buruzko behatoki batean?

Hegoaren hasieratik, duela hogeita hamar urte baino gehiago, justizia sozialaren aldeko eta herrialdeen arteko desberdintasunen aurkako borroka izan da gure funtsezko kezketako bat, gure existentziari eta lanari zentzua ematen diona.

Gure ustez, nazioarteko testuinguruak azken hamarkadetan izan duen bilakaerak aldaketa-garai eta konplexutasun gero eta handiago batera eraman gaitu, eta krisialdi sistemikoaren terminoetan azter daiteke: krisi ekonomikoa, ekologikoa, demokratikoa, elikagaiena, zainketena, epistemika... Garai horretan iraganeko egiturazko arazo asko konpondu gabe daude oraindik (pobrezia, gosea, genero-desberdintasunak), eta, aldi berean, beste batzuk agertu dira, eta horien inplikazioek eragina izan dute bai iparraldean, bai klima-aldaketako politiketan, bai eta gatazketan ere. Hala, kezka ikusten dugu egungo sistema ekonomikoak gero eta pertsona gehiago uzten dituela bazterretan.

Pobreziaren eta desberdintasunen aurkako borrokaren ifrentzua aberastasunaren bidezko banaketa da; beraz, baliabideen berdintasunezko birbanaketaren txanponaren beste aldean arreta jartzea eskatzen duen ikuspegia da, eta, gainera, mugatuak eta gero eta urriagoak dira.

Hegoak ikuspegi, eztabaida eta estrategia berriak proposatu ditu, gogoeta eta pentsamendu kritikoak oinarri hartuta, eta horrek lankidetzaren eta gizarte-erlaketarako hezkuntzaren kalitatea hobetzea ekarri du, eta ekarpen esanguratsuak egin ditu zenbait esparru espezifikotan, hala nola tokiko giza garapenean, giza segurtasunean, emakumeen eskubideetan, globalizazioan eta abarretan. Beraz, aberastasunaren bidezko banaketaren eremua eztabaida-gune bat da, eta, gure ustez, gaur egungo eraldaketa-sistema horretan, lankidetzan jardun ahal izango dugu, lankidetzan.

2. Zergatik dira arazo aberastasun-metaketa eta ondorioz sortzen duen desberdintasuna?

Aberastasuna pilatzeak, etengabe ikusten den bezala, desberdintasuna sortzen du.

Intermón Oxfamek 2020. urtean egindako "Zaintzarako denbora: zaintza-lana eta desberdintasun-krisi globala" txostenean ikus daitekeen bezala, badira mundu mailan aberastasun-banaketa desorekatuaren egoeraren larritasuna adierazten duten datuak:

- Biztanleriaren % 1 aberatsenak 6900 milioi pertsonaren aberastasunaren bikoitza baino gehiago du (Oxfam, 2020)
- Munduko 22 pertsona aberatsenek Afrikako emakume guztiek baino aberastasun handiagoa dute (Oxfam, 2020)

Izan ere, bi datu horiek, berez, gizateriak (edo haren zati batek behintzat)

berdintasunezko, zuzen eta bidezko mundu bat lortzeko planteatzen duen erronkaren tamainaren adierazgarri dira.

Gainera, eskubideen ikuspegiaren ikuspegitik, Hegoa ikerketa-arloa oso denbora garrantzitsuan ari baita lanean, pertsona guztiek eskubide berdinak eta besterenezinak izan behar dituzte beren askatasunerako, justiziarako, bakerako eta garapen pertsonal eta kolektiborako. Gero eta handiagoak diren desberdintasun-mailek berehalako ondorioak dituzte egoera ahulenean dauden pertsonen benetako askatasunean eta beren eskubideak baliatzeko eta garatzeko gaitasunean. Gainera, Eskubide Ekonomiko, Sozial eta Kulturalen Nazioarteko Itunak aitortzen du estatuek "gizonei eta emakumeei eskubide ekonomiko, sozial eta kultural guztiak izateko titulu bera bermatzeko" betebeharra dutela. Hala ere, pertsona askok ez dituzte bermatuta ikusten eskubide horiek erabiltzeko oinarrizko beharrak, baina, hala ere, gutxiengo baten aberastasun-metaketa dago, haien premien oso gaintetik. Metatzea ez da eskubide bat, baizik eta pertsona guztien garapenaren mende egon behar du.

Argi dirudi, beraz, nagusi den sistema ekonomikoaren noraezak ez duela adierazten nahi den norabidean, alderantziz baizik. Horrek gogoeta eragiten digu daukagun ekoizpen-eta kontsumo-sistemari eta haren garapen-muga argiei buruz, eta, adibidez, argi eta garbi islatzen dira ingurumen-dimentsioan. Planeta ez da gai hazkunde maila hauek mugarik gabe luzaroago jasateko, baliabideak mugatuak baitira. Era berean, zainketei dagokienez, gaur egungo sistemak ikusezin bihurtzen du emakumeek egindako lanaren zati handi bat, baina, paradoxikoki, funtsezko zutabea da emakumeei eusteko. Lehen aipatutako txostenean adierazten den bezala: 15 urteko edo gehiagoko emakumeek mundu osoan egiten duten ordaindu gabeko zaintza-lanaren balio ekonomikoa urtean 10,8 bilioi dolarrekoa da gutxienez, eta zifra horrek teknologiaren munduko industriaren tamaina hirukoizten du. (Oxfam, 2020)

Arrazoi horiek guztiak direla eta (eta askoz gehiago ere maita genitzake), uste dugu

aberastasunaren metaketak lehen mailako arazo bat dakarrela gaur egun, eta hainbat eragile publikok eta pribatuk landu behar dutela arazo hori.

3. Zein dira planteatutako irtenbideak?

Irtenbideak anitzak eta askotarikoak dira, zaila da dimentsio anitzeko arazo bati irtenbide zehatzak planteatzea. Hegoak, ikerketa-zentro gisa, gizarte-aldaketan eragin nahi du, pentsamendu kritikotik abiatuta esparru teorikoak, giza garapenerako eta lankidetzaren eraldatzailerako prozesu eta estrategia alternatiboak eraiki, proposatu eta aplikatuz, bizitzaren jasangarritasunerantz igarotzeko. Horretarako, honako hauek aintzat hartzen dituen erakunde bat eraikitzen aurrera egin nahi dugu:

- Erresistentzian, kritikotan eta proposizioan oinarritutako pentsamendua sortzea;
- Eragina, beste batzuekin batera, gizartea eraldatzeko eta aldatzeko;
- Unibertsitatean eta gizartean duen garrantzia, bai eta akademiaren eta gizarte-eragileen arteko loturak ezartzeko duen gaitasuna ere;
- Antolaketa-indarra, aniztasuna bultzatzeko duen kohesio integratzailearekin;
- Konpromiso feminista, kanpoko zein barruko praktiketan adierazia, lidergo partekatuen eredurantzko trantsizioa barne, non zaintzak antolaketa-kulturaren parte diren.

Zeregin hori balio partekatuetatik abiatzen da, hala nola justizia sozialetik, elkartasunetik, gizon eta emakumeen arteko ekitatetik eta aniztasun ideologikotik. Hegoan abian dauden ikerketa ildoen artean, Ekonomia Soziala eta Solidarioa ditugu. Horren barruan, bi ikerketa-ildo daude: Ekonomia feminista eta Finantza etikoak. Lehenengoak prozesu ekonomikoaren analisi feministan eta ikastetxeko bizitzaren jasangarritasuna jartzen duten dinamika sozioekonomikoaren eta antolaketa-dinamiken birformulazioetan jartzen du arreta; bigarrenak, berriz, proposamen teorikoez eta esperientzia praktikoez arduratzen da, finantza-bitartekaritzako mekanismoak eta tresnak ekonomia feministako, sozialeko eta solidarioko proiektuen zerbitzura jartzea baitute helburu.

Ekonomia Sozial eta Solidarioak aldaketa proposatzen du ekitaldi ekonomikoaren zergatiaren ikuspegian. Ekonomiak pertsonen onerako balio behar du, eta horrek izan behar du bere azken helburua. Paradigma-aldaketa horretatik lan egiteak, hura garatzeko ekintzak ikertuz eta garatuz eta ekonomia feministan eta finantza etikoetan oinarrituta,

gure ustez, ekoizpen- eta kontsumo-sistema bera eta haren mugak zalantzan jartzen lagunduko du.

Ekonomia sozial eta solidarioak, alternatiba sozioekonomiko gisa, balio etiko nuklearrak ditu oinarri, hala nola elkartasuna, eragileen arteko lankidetzeta, elkarrekikotasuna, birbanaketa, justizia soziala eta ekitatea, besteak beste. Ekonomia mota hori, berez, aberastasunaren metaketarekin kontrajartzen da, balio horiei kontrajartzen baitzaie. Beraz, uste dugu ildo horretan aurrera egiteak konponbide apalak baina baliotsuak eman diezazkiokeela desberdintasunari eta baliabideen birbanaketa eskasari.